

RAPPORT BEVRAGING

JONGEREN EN POLITIE IN BRUSSEL

CONTEXT VAN DE BEVRAGING

Begin 2021 organiseerde de jeugdraad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) een bevraging over de relatie tussen jongeren en politie in Brussel. In dit rapport leest u de resultaten van deze bevraging.

De VGC-jeugdraad is een onafhankelijk orgaan dat advies geeft aan de VGC. De jeugdraad werkt met themagroepen rond verschillende onderwerpen. De bevraging over jongeren en politie in Brussel werd ontwikkeld door de themagroep anti-discriminatie en diversiteit.

Deze themagroep bestaat sinds 10 maart 2020. Het thema 'jongeren en politie' kwam al snel hoog op de agenda, doordat de coronacrisis en de bijhorende maatregelen de al complexe relatie tussen jongeren en politie in Brussel uitvergrootten. De leden van de themagroep, zowel jongeren als jeugdwerkers, merkten in hun omgeving dat de spanningen tussen jongeren en de politie hoog opliepen en dat we ons op een kantelpunt bevinden. Om de situatie te keren zijn structurele oplossingen nodig.

De themagroep wou een zicht krijgen op de precieze omvang van het probleem, want er bestaan geen concrete cijfers over de relatie tussen jongeren en politie in Brussel. De eerste actie van de themagroep was daarom een bevraging rond dit thema.

Relatie jongeren en politie in kaart brengen

Doel van de bevraging was om de relatie tussen jongeren en politie in Brussel in kaart te brengen, vanuit het standpunt van Brusselse jongeren, om hen zo een stem te geven in dit debat. Hoe ervaren zij het contact met de politie? Zijn ze op de hoogte van hun rechten en plichten bij contact met de politie? Voelen ze zich veilig als ze in contact komen met de politie?

Megafoon voor stem van Brusselse jongeren

De VGC-jeugdraad is een megafoon voor de stem van Brusselse jongeren. Daarom ligt de focus vooral op de stem van de jongeren in dit debat, en minder op die van de andere betrokken partijen. Op basis van de resultaten van deze bevraging formuleren we¹ gerichte aanbevelingen.

Aanzet tot verder onderzoek

De bevraging is geïnspireerd op een bevraging van Forum des Jeunes rond hetzelfde thema. De VGC-jeugdraad ging daarover met hen in gesprek. De bevraging van de VGC-jeugdraad werd ontwikkeld met ondersteuning van het Platform Stop Etnisch Profileren en de VGC-jeugddienst.

We willen benadrukken dat deze bevraging geen wetenschappelijk onderzoek is. Het feit dat de bevraging afgenomen werd in één bepaalde, relatief korte periode en binnen een woelige maatschappelijke context, is een beperking. Daar zijn we ons van bewust. Verder wijzen we erop dat de resultaten van dit rapport niet representatief zijn voor alle Brusselse jongeren, gezien het aantal respondenten en hun geografische spreiding. De conclusies hebben dus alleen betrekking op de respondenten die deelnamen aan deze bevraging. We hopen wel dat deze bevraging en de resultaten ervan een aanzet kunnen zijn tot verder (wetenschappelijk) onderzoek.

Timing, doelgroep en respondenten

De bevraging liep van 19 februari 2021 tot en met 7 maart 2021. In totaal hebben 2.293 respondenten de bevraging ingevuld. De doelgroep van de bevraging waren Brusselaars tussen 15 en 30 jaar. 1.968 van de respondenten wonen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Omdat de bevraging zich richtte tot Brusselaars, is dit rapport gebaseerd op de resultaten van de 1.968 Brusselse respondenten.

Online en op straat, Nederlands en Frans

De bevraging werd zowel online als op straat afgenomen, altijd anoniem. De vragenlijst was beschikbaar in het Nederlands en in het Frans. Online werd de bevraging gelanceerd via de Facebook-pagina van de VGC-jeugddienst, het communicatiekanaal van de VGC-jeugdraad, en '1000 opinions', een kanaal van de jeugdraad om Brusselse kinderen en jongeren te bevragen. We vroegen alle leden van de jeugdraad en alle coördinatoren van het Brusselse jeugdwerk om de bevraging te delen via hun kanalen. Die oproep kreeg veel gehoor: verschillende organisaties en werkingen deelden de bevraging met hun jongeren.

Geëngageerde jongeren en leden van de jeugdraad zijn op verschillende momenten de straat opgegaan om de bevraging af te nemen. Ze stonden op de volgende locaties in Brussel-Stad: Anspachlaan, Antoine Dansaertstraat, Beursplein, De Brouckèreplein, Martelaarsplein, Muntplein, Nieuwstraat en Sint-Katelijneplein.

¹ De 'we' in dit rapport verwijst naar de VGC-jeugdraad.

RESULTATEN EN ANALYSE

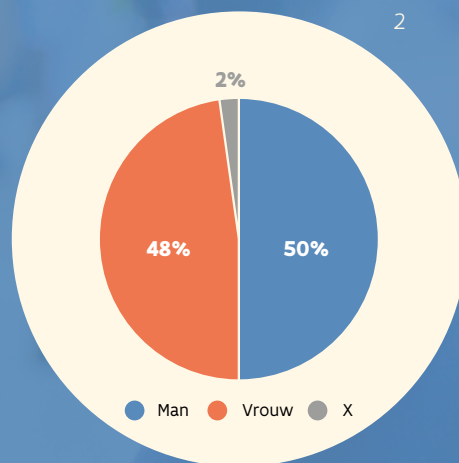
Gender, leeftijd, taal en geografische spreiding

In totaal hebben 1.968 Brusselse jongeren de bevraging ingevuld. De gemiddelde leeftijd van de respondenten was 18 jaar. 80% van de respondenten vulde de bevraging in het Frans in. De overige 20% koos voor het Nederlands.

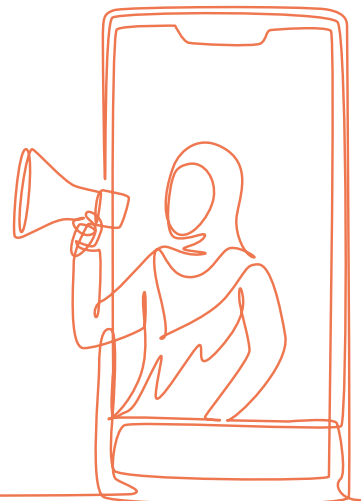
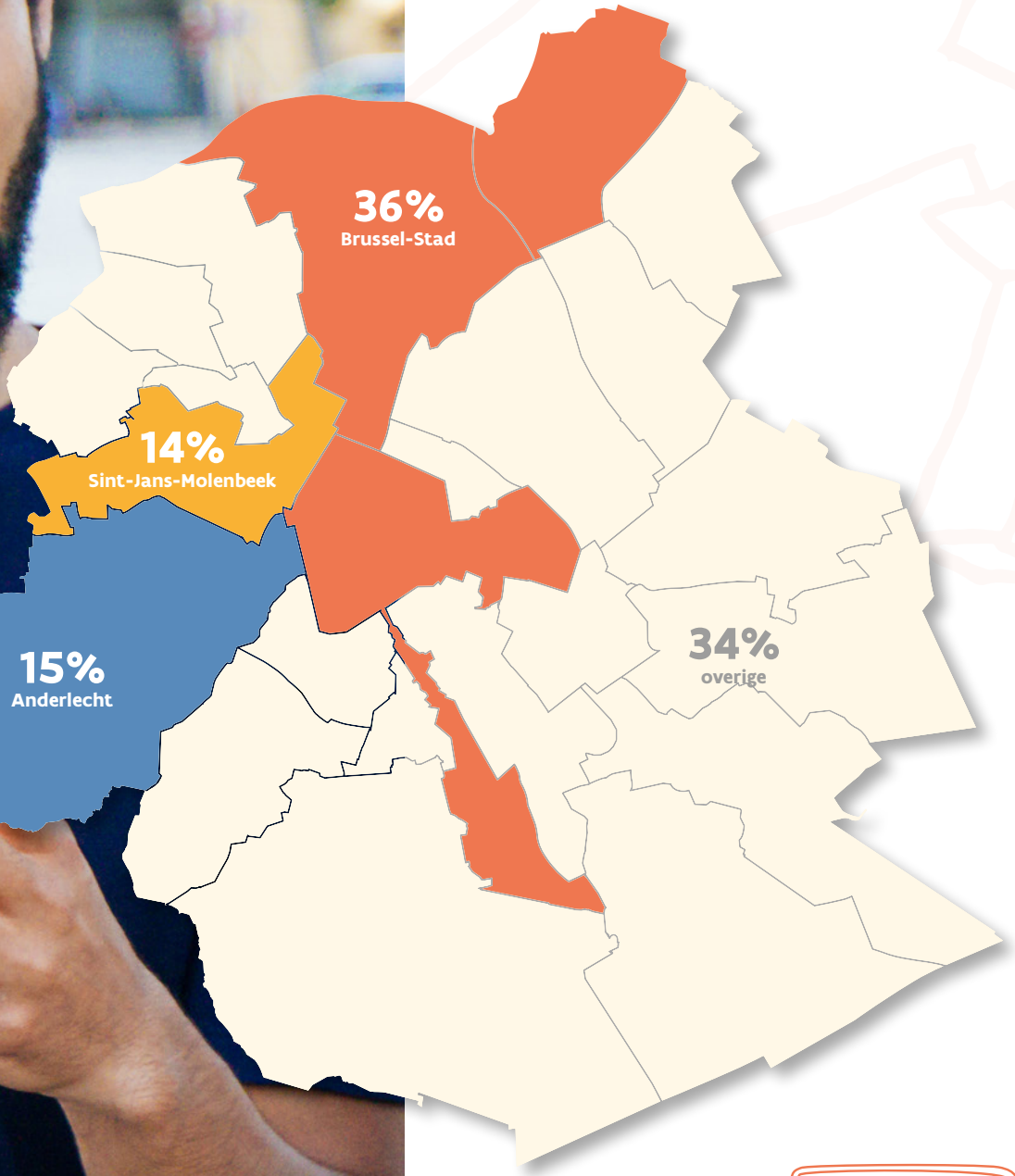
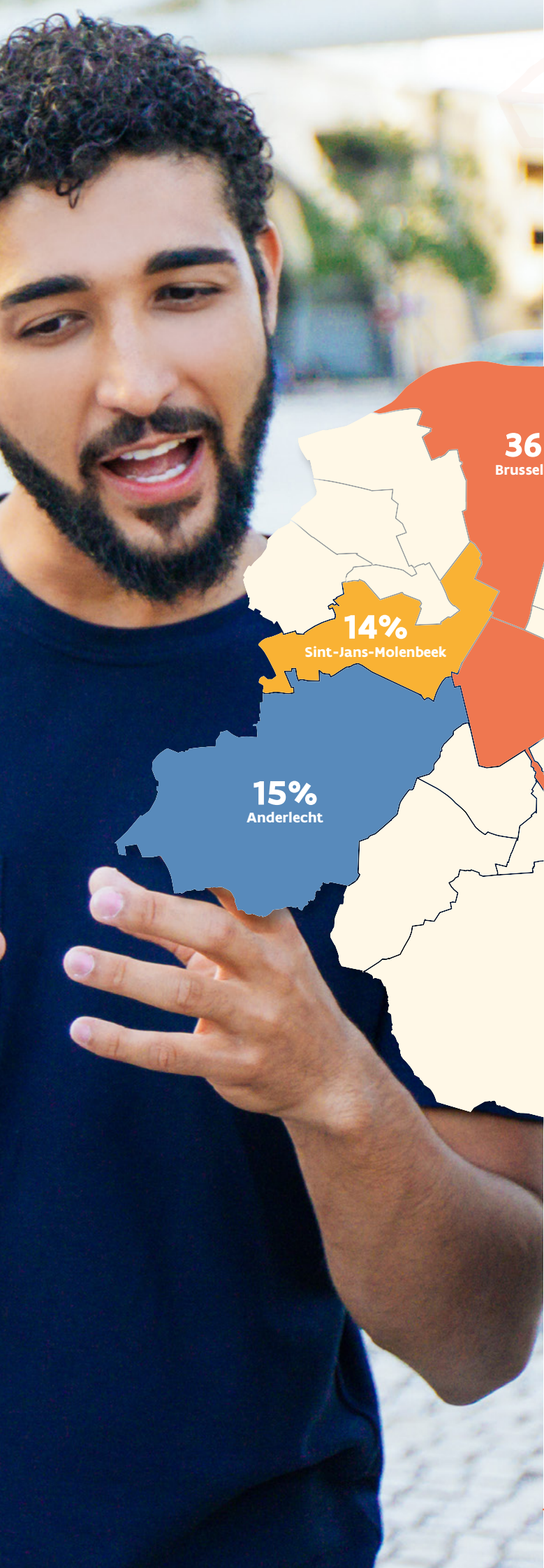
50% van de respondenten zijn mannen, 48% vrouwen en 2% identificeert zich noch als man, noch als vrouw. In absolute aantallen gaat het om 991 mannen, 945 vrouwen en 32 personen die zich noch als man, noch als vrouw identificeren. Gezien het lage aantal respondenten in de derde categorie, kunnen we geen algemene conclusies formuleren voor deze groep.

De respondenten wonen voornamelijk in Brussel-Stad (36%), Anderlecht (15%) en Sint-Jans-Molenbeek (14%). Het percentage respondenten uit de overige gemeenten ligt veel lager (6% of minder). Door het grote verschil in het aantal respondenten per gemeente, kunnen we geen onderlinge vergelijkingen tussen de gemeenten maken.

28% van de respondenten is actief in een organisatie: als vrijwilliger, animator ... 72% is dus niet actief in een organisatie.

² De grafieken hebben betrekking op alle respondenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, tenzij anders vermeld.

Contact met de politie

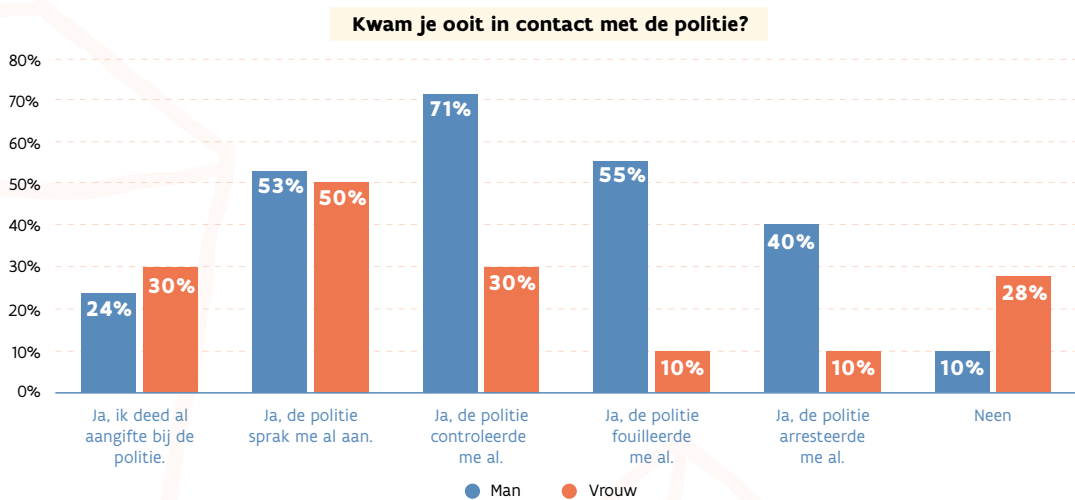
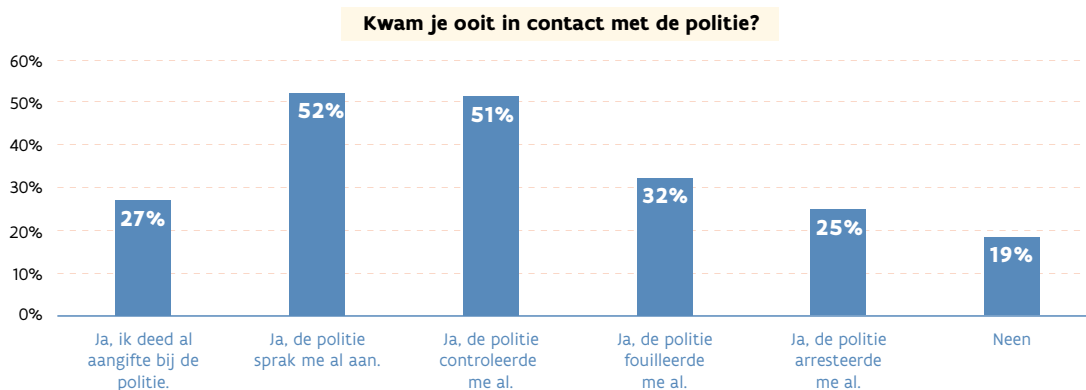
Een kwart van de respondenten deed zelf al een beroep op de politie via een aangifte. Meer dan de helft van de respondenten werd al aangesproken door de politie. Of dit contact eerder positief of eerder negatief was, weten we niet.

Als we kijken naar de cijfers rond controle, fouillering en arrestatie, werd de helft van de respondenten al gecontroleerd door de politie, een derde gefouilleerd en een kwart gearresteerd. Een groot deel van de respondenten heeft dus al een of meerdere contacten met de politie gehad die waarschijnlijk als negatief ervaren werden.

Meer specifiek gaf 10% van de respondenten aan dat ze in 2020 meer dan 10 keer gecontroleerd werden door de politie. 7% werd in 2020 meer dan 10 keer gefouilleerd door de politie en 2% werd in 2020 meer dan 10 keer gearresteerd door de politie.

19% van de respondenten kwam nog niet in contact met de politie. De verdeling van de respondenten op basis van hun eerdere contact met de politie is dan ook niet in evenwicht. Daarom benadrukken we nog eens dat de resultaten in dit rapport niet representatief zijn voor alle Brusselse jongeren. Deze verdeling toont wel aan dat de bevraging een eerder moeilijk te bereiken doelgroep heeft weten te bereiken en dat jongeren die al in contact kwamen met de politie, daar graag hun mening over geven.

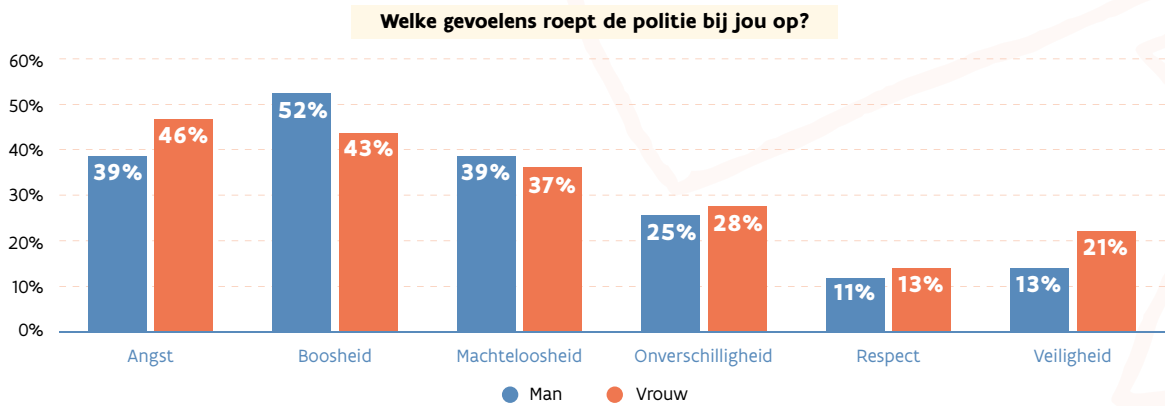
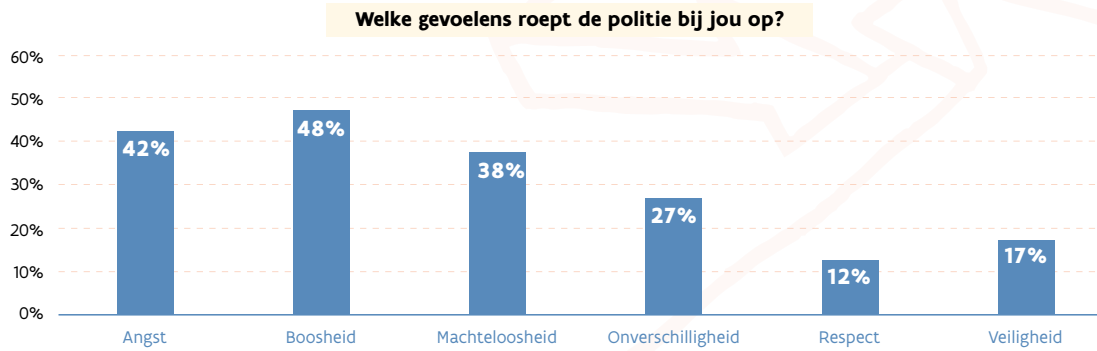
Mannelijke respondenten geven veel vaker aan dat ze werden gecontroleerd, gefouilleerd of gearresteerd dan vrouwelijke respondenten.

Gevoelens

We vroegen aan de respondenten welke gevoelens de politie bij hen oproept. Gevoelens van boosheid (48%) en angst (42%) tegenover de politie overheersen bij de respondenten. Verder voelen velen van hen ook machteloosheid (38%) en onverschilligheid (27%) tegenover de politie. Slechts 17% van de respondenten associeert de politie met een gevoel van veiligheid en bij slechts 12% van de respondenten roept de politie gevoelens van respect op.

Iets meer dan de helft van de mannelijke respondenten zegt boosheid te associëren met de politie, tegenover 43% van de vrouwelijke respondenten. Binnen de groep vrouwelijke respondenten werd 'angst' dan weer vaker aangeduid als een gevoel dat de politie bij hen oproept (46%, tegenover 39% van de mannelijke respondenten). De vrouwelijke respondenten voelen zich veiliger bij de politie dan de mannelijke respondenten.

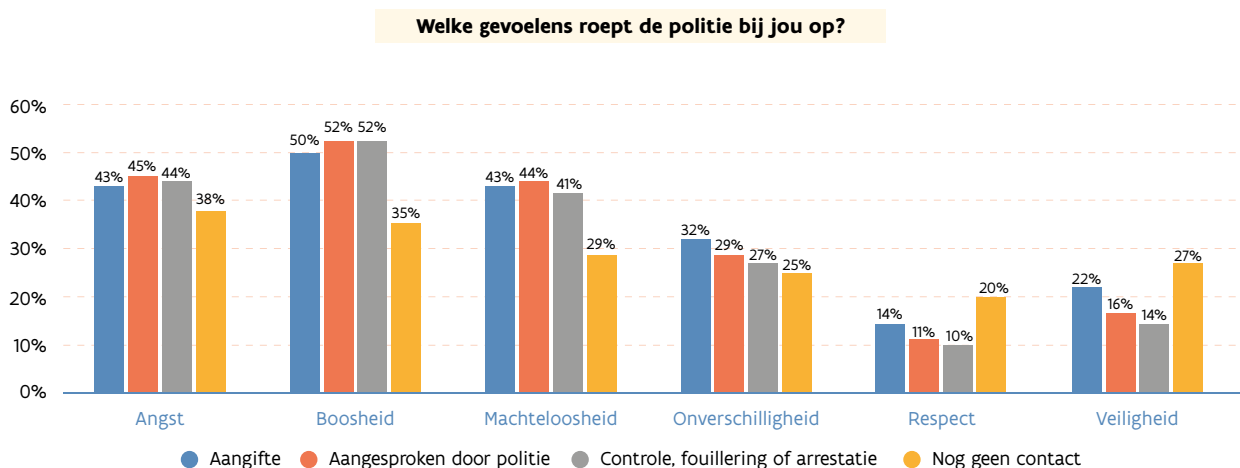

Respondenten die nog geen contact hadden met de politie, ervaren minder gevoelens van angst, boosheid, machteloosheid en onverschilligheid dan respondenten die wel al contact hadden met de politie (aangifte, aangesproken door politie, controle, foullering of arrestatie).

Respondenten die al aangesproken werden door de politie of die al gecontroleerd, gefouilleerd of gearresteerd werden, associëren de politie vaker met angst en onverschilligheid en opmerkelijk vaker met gevoelens van boosheid en machteloosheid. Hun gevoelens van respect en veiligheid liggen ook beduidend lager.

Respondenten die nog geen contact hadden met de politie, associëren de politie ook vaker met gevoelens van respect en veiligheid, net als de groep respondenten die al aangifte deed bij de politie.

Wel opvallend: alle groepen associëren de politie vooral met gevoelens van boosheid en angst. Ook de respondenten die nog geen contact hadden met de politie, voelen voornamelijk angst (38%) en boosheid (35%), maar zoals al aangehaald, wel in mindere mate dan de overige respondenten.

Politiegeweld

Verder geeft 29% van de respondenten aan dat de politie ooit verbaal geweld tegen hen gebruikte. 13% van de respondenten heeft al verbaal en fysiek geweld door de politie ervaren. Ook hier is het verschil tussen mannelijke en vrouwelijke respondenten groot. 36% van de mannelijke respondenten heeft al verbaal geweld ervaren, tegenover 22% van de vrouwelijke respondenten. Bij verbaal én fysiek geweld is dat 22% van de mannelijke respondenten tegenover 3% van de vrouwelijke respondenten.

84% van de respondenten geeft aan iemand te kennen die ooit al te maken had met verbaal en/of fysiek geweld door de politie.

Etnische profilering

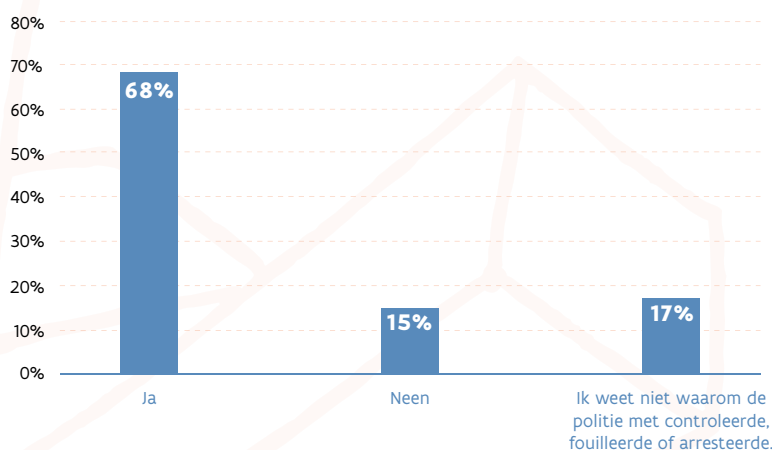
“Wanneer de politie je stopt omwille van je uiterlijk en niet om wat je hebt gedaan, is er sprake van etnisch profileren. Negatieve stereotypen of veronderstellingen over je etniciteit, huidskleur, nationaliteit of religie zijn dan de aanleiding om je te controleren, te fouilleren of aan te houden, in plaats van een objectieve en redelijke rechtvaardiging.”³

In de bevraging werd gepeild naar de persoonlijke beleving van de respondenten rond etnische profilering. Of er bij individuele respondenten ook effectief sprake was van etnische profilering door de politie, kunnen we uit deze bevraging niet concluderen. Volgens de bovenstaande definitie zijn het immers de beweegredenen van de politieagent die doorslaggevend zijn om al dan niet van etnisch profileren te spreken. Dat neemt niet weg dat de jongeren wel de indruk kunnen hebben dat factoren zoals etniciteit aan de basis liggen van controle, foullering of arrestatie door de politie.

Onderstaande cijfers doen zelfs vermoeden dat een absolute meerderheid van de bevroegde jongeren daarvan uit lijkt te gaan. 68% van de respondenten geeft namelijk aan dat ze denken dat er sprake was van etnische profilering door de politie bij een controle, foullering of arrestatie. Meer mannelijke (71%) dan vrouwelijke respondenten (63%) denken dat er sprake was van etnische profilering.

Opvallend is ook dat 17% van de respondenten aangeeft niet te weten waarom ze gecontroleerd, gefouilleerd of gearresteerd werden.

Denk je dat je uiterlijk, etniciteit, huidskleur, nationaliteit of religie de oorzaak was van een controle, foullering of arrestatie?

³ Bron: <https://stopethnicprofiling.be/nl/etnisch-profileren/>

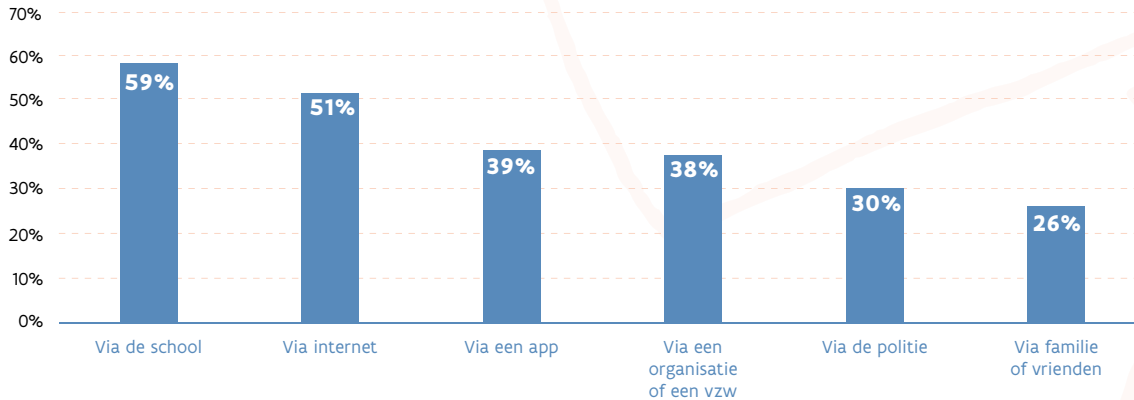
Rechten en plichten

68% van de respondenten geeft aan dat ze niet goed geïnformeerd zijn over hun rechten en plichten bij contact met de politie.

De respondenten die aangeven wel goed geïnformeerd te zijn over hun rechten en plichten, krijgen deze informatie vooral via vrienden en familie (56%), het internet (56%) of op school (35%). Slechts 11% van deze respondenten geeft aan dat ze geïnformeerd werden door de politie.

De respondenten die zich niet goed geïnformeerd voelen, geven aan vooral info te willen ontvangen via de school, het internet, een app of een organisatie. 30% van hen geeft aan dat ze ook door de politie geïnformeerd willen worden. De respondenten die actief zijn in een organisatie, geven vaker (52%) aan dat ze ook geïnformeerd willen worden via een organisatie.

Hoe zou je geïnformeerd willen worden over je rechten en plichten?

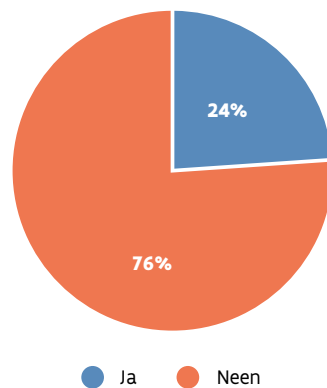
Veiligheid

In een eerdere vraag werd gepeild naar welke gevoelens de politie oproept bij de respondenten. Slechts 17% van de respondenten gaf aan dat ze de politie associëren met een gevoel van veiligheid.

Wanneer we meer specifiek peilen naar het gevoel van veiligheid bij contact met de politie, geeft driekwart (76%) van de respondenten aan dat ze zich niet veilig voelen als ze in contact komen met de politie.

Het merendeel van de respondenten die al in contact gekomen zijn met de politie, voelt zich onveilig (79%). Dat geldt ook voor het merendeel van de respondenten die nog niet in contact gekomen zijn met de politie. In die groep voelt 64% zich onveilig.

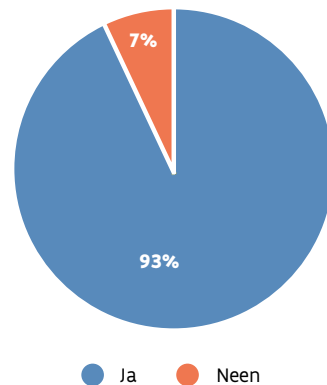
Voel je je veilig als je in contact komt met de politie?

Relatie jongeren en politie

93% van de respondenten geeft aan dat de relatie tussen jongeren en politie moet verbeteren. Concreet zijn dat 1.830 individuele Brusselse jongeren die vinden dat daar werk van gemaakt moet worden. Sleutelwoorden die de respondenten aanhalen als manieren om deze relatie te verbeteren: politie, jongeren, respect, communicatie en ontmoeting. Deze grote groep jongeren creëert een opening naar ontmoeting, betere communicatie en het opbouwen van wederzijds respect tussen jongeren en politie.

Vind je dat de relatie tussen jongeren en de politie moet verbeteren?

CONCLUSIE

Uit de resultaten van deze bevraging blijkt dat er sprake is van een moeilijke relatie tussen de bevroagde Brusselse jongeren en de politie. Bijna 2.000 jonge Brusselaars associëren de politie vooral met gevoelens van boosheid en angst. Driekwart van hen voelt zich niet veilig bij contact met de politie, 68% denkt dat er sprake was van etnische profilering door de politie en meer dan negen op de tien respondenten vinden dat de relatie tussen jongeren en de politie moet verbeteren. Bovendien zijn niet alleen de gevoelens en associaties van de respondenten die al contact hadden met de politie eerder negatief gekleurd. Dat geldt ook voor de gevoelens van de respondenten die nog geen contact hadden met de politie. Deze overheersend negatieve gevoelens en associaties met de politie hypothekeren zowel de huidige relatie tussen jongeren en de politie als toekomstige interacties.

Deze cijfers komen waarschijnlijk hard binnen bij alle partijen, zowel bij de Brusselse jongeren, als bij de politie, de VGC-jeugdraad, het Brusselse jeugdwerk, het beleid ... We zitten midden in een erg complexe dynamiek. Via deze bevraging willen we inzichten meegeven vanuit het perspectief van de bevroagde Brusselse jongeren en zo een opening creëren voor een betere relatie tussen jongeren en politie.

Op iets meer dan twee weken tijd vulden 1.968 Brusselse jongeren de bevraging in. Dat is veel. Het toont aan dat het thema leeft onder de jongeren. Als VGC-jeugdraad willen we dit signaal oppikken en collectief de stem van de bevroagde jongeren erkennen en ingrijpen.

AANBEVELINGEN

De VGC-jeugdraad grijpt de resultaten van deze bevraging aan om concrete aanbevelingen te formuleren. Deze aanbevelingen zijn geen pasklare antwoorden, maar ze kaderen, zoals al aangehaald, binnen een complexe dynamiek waarbij we uitgaan van een gedeelde verantwoordelijkheid voor het ontwikkelen van structurele oplossingen.

Het doel van de bevraging was om de relatie tussen jongeren en politie in Brussel in kaart te brengen vanuit het standpunt van Brusselse jongeren en hen zo een stem te geven in dit debat. Maar liefst 93% van de respondenten gaf aan dat de relatie tussen jongeren en politie moet verbeteren. Uit de bevraging blijkt dat de respondenten eerder negatieve gevoelens (boosheid, angst, machteloosheid, onverschilligheid) linken aan de politie en veel minder positieve gevoelens (veiligheid, respect). Toch blijkt uit hun antwoorden dat ze wel openstaan voor verbetering. Veel respondenten deden suggesties om de relatie te verbeteren. Dat biedt kansen. De VGC-jeugdraad zet de meest voorkomende suggesties van de respondenten graag kracht bij: maak werk van kwalitatieve communicatie en ontmoetingen tussen jongeren en politie om zo het wederzijds respect (opnieuw) op te bouwen. De (her)opbouw van een positief verhaal is relevant om het vertrouwen te herstellen van jongeren die al negatieve ervaringen hadden met de politie, maar het is ook cruciaal voor de beeldvorming van de politie in het algemeen. Een lokale, wijkgerichte aanpak lijkt daarbij noodzakelijk.

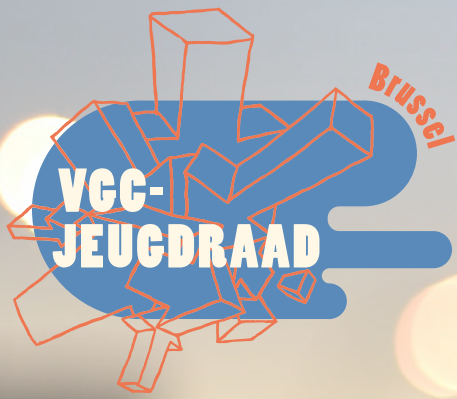
Ook de cijfers over de beleving van etnische profilering door de politie zijn alarmerend. 68% van de respondenten geeft aan dat ze denken dat er sprake was van etnische profilering door de politie bij een controle, fouillering of arrestatie. De VGC-jeugdraad sluit zich aan bij het advies van onder andere het platform Stop Etnisch Profileren om controles te registreren⁴. Daarbij aansluitend adviseren we om jongeren proactief te informeren over hun rechten en plichten bij contact met de politie. 68% van de respondenten geeft namelijk aan niet goed geïnformeerd te zijn. De respondenten willen vooral geïnformeerd worden via school en via het internet. In mindere mate denken ze aan de politie als bron van informatie. Het lijkt ons echter wel interessant dat de politie de jongeren rechtstreeks zou informeren over hun rechten en plichten. Zo leren beide partijen elkaar kennen op een neutraal en informeel moment.

Tot slot doen we een oproep naar verder (wetenschappelijk) onderzoek naar de relatie tussen jongeren en politie in Brussel, vanuit het standpunt van alle betrokken partijen. In de tussentijd hopen we dat onze bevraging al enkele inzichten kan bieden en zo een steentje bijdraagt in dit complexe verhaal.

De VGC-jeugdraad bezorgt dit rapport aan de betrokken partijen en relevante actoren. We zijn altijd bereikbaar voor extra informatie, vragen of een gesprek via jeugdraad@vgc.be of 0489 61 37 23 (Ilyas Mouani, voorzitter).

---

⁴ Bron: <https://stopethnicprofiling.be/nl/aanbevelingen/>

VGC-jeugdraad
Emile Jacqmainlaan 135
1000 Brussel
jeugdraad@vgc.be